

Asia: VN/33945/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle lukiolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf tackar för möjligheten att ge sitt utlåtande och förhåller sig positivt till de planerade förändringarna som helhet.

2. Oppimisen tukea ja erityisopetusta koskevat säädösehdotukset

I 28 a § om rätt till specialundervisning stadgas att "Den studerande har rätt till specialundervisning, om han eller hon på grund av konstaterade inlärningssvårigheter eller av andra orsaker behöver specialundervisning för att avlägga gymnasiets lärokurs och det stöd för lärandet som avses i 28 § inte är tillräckligt med beaktande av den studerandes behov av stöd. "

Samtidigt förtydligas det i regeringspropositionen att dessa konstaterade inlärningssvårigheter kan bestå av "...specifika eller allmänna inlärningssvårigheter, neuropsykiatriska svårigheter eller andra funktionshinder eller sjukdomar som påverkar lärandet."

Det framstår inte vilka dessa "andra orsaker" som nämns i 28 a § är, vilket lämnar utrymme för tolkning och i praktiken kan innebära att en studerande enbart kan beviljas specialundervisning till följd av bevisade inlärningssvårigheter. Detta försätter studerande i ett orättvist läge där specialundervisning endast är tillgängligt för dem med konstaterade inlärningssvårigheter, och de verkliga behoven för specialundervisning tas inte i beaktande.

I och med att utbildningsanordnaren enligt 28 b § efter att ha hört den studerande och hans förmyndare fattar beslutet om specialundervisning, blir processen lång och byråkratisk, och tröskeln för specialundervisning höjs ytterligare. Skall specialundervisning verkligen vara så oåtkomligt som det görs? Medan intentionerna klart och tydligt är att rikta specialundervisningen exklusivt till de som verkligen behöver den, är tillvägagångssättet för byråkratiskt och syftet uppfylls inte i och med att kriterierna för vem som är i behov av specialundervisning målas upp för svartvitt.

Slutligen bör den sociala aspekten tas i beaktande. Om kriteriet för specialundervisning är allmänna inlärningssvårigheter, neuropsykiatriska svårigheter eller andra funktionshinder eller sjukdomar som påverkar lärandet, och de "andra orsakerna" inte har specificerats, ökar risken för att de som beviljas specialundervisning blir "stämplade" av de andra och därmed stigmatiseras.

3. Lukiokoulutuksen rahoitusperusteita koskevat säädösehdotukset

Förändringarna i gymnasiernas finansiering är välkomna. De stöder mindre gymnasier på glesbefolkade områden och främjar därmed utbildningens tillgänglighet i hela landet. Detta är mycket viktigt för lika möjligheter till utbildning oavsett boningsort och stärker förutsättningarna för de studerande som bor på landsbygden.

Samtidigt måste den negativa befolkningsutvecklingen i Finland tas i beaktande och skolnätverket ses över med hänsyn till detta. Möjligheterna till användning av en fjärrortskoefficient behöver därmed utredas. Fjärrortskoefficienten skulle se till att grundskolans övre årskurser och gymnasieutbildningen är tillgänglig för alla studeranden, men med betoning på kostnadseffektivitet.

Ett problem är de små gymnasier som inte definieras som avlägsna. Det finns en risk att det bristande stödet till dessa försämrar utbildningens kvalitet, och studeranden därav söker sig till större gymnasier vilket i sin tur kan leda till ytterligare försvagande av dessa små gymnasier. Finansieringsmodellen kunde inkludera flera parametrar som även tar hänsyn till lokala förhållanden och behov, och inte enbart fokusera på vad som definieras som avlägset.

4. Englanninkielistä lukiokoulutusta, opiskelijavalintaa ja ylioppilastutkintoa koskevat säädösehdotukset

Den engelskspråkiga gymnasieutbildningen är nödvändig främst i de större, multikulturella städerna. Införandet av denna stärker både utbildningens tillgänglighet och gör Finland mer inkluderande och attraktivt för arbetskraftsinvandring. De föreslagna antagningskriterierna på bristande kunskaper i det svenska eller finska språket till den grad att studier på någondera språken inte är möjligt, är tillräckligt strama vilket är viktigt för att inte äventyra nationalspråkens ställning. Dessutom ska studerande vid den engelskspråkiga gymnasieutbildningen läsa svenska eller finska som andra språk, vilket både stärker nationalspråkens ställning och ger studerandena språkliga färdigheter som behövs inom arbetslivet i Finland.

Det är viktigt att den engelskspråkiga gymnasieutbildningen får egen finansiering separat från den svensk- och finskspråkiga gymnasieutbildningen för att säkerställa att de inte lider av de nya kostnaderna. Antagningsprocessen bör vara rättvis genom tydliga och enhetliga kriterier för att bedöma studerandenas språkkunskaper. Läromaterial och studentexamensprov bör finnas på engelska. Tillräckliga resurser för engelskspråkig stöd- och specialundervisning ska garanteras.

5. Taito- ja taideaineiden ylioppilaskoetta koskevat säädösehdotukset

Att inkludera konst- och färdighetsämnen i studentexamen på planerat vis är inte att föredra, eftersom studerande i det fallet kan ersätta ett studentprov i matematik, språk eller realämnen med dessa. Att minska på baskunskaperna inom sådana grundläggande ämnen kan ha långtgående konsekvenser.

Ett bättre alternativ är utbildningsstyrelsens föreslagna utvecklingsplan för gymnasiediplom 2023-2026, där gymnasiediplomet inom musik, bildkonst och idrott inte har någon direkt koppling till studentexamen. Istället bifogas ett intyg över utförda prestationer med studentbetyget. Gymnasiediplomen ska standardiseras och gå att avlägga hos en annan utbildningsanordnare utifall att den egna inte erbjuder möjligheten.

Bedömningen görs i två steg: av gymnasiet och av ett oberoende bedömningsorgan. Hur rättvisa och konsekvens i bedömningen säkerställs är oklart men desto viktigare, eftersom ämnen som musik och bildkonst är abstrakta och det finns inte ett absolut rätt eller fel.

Diplomen ska enligt relevans ge poäng vid antagningsförfarandet till tredje stadiet, men får inte konkurrera ut yrkesexamen i konst- och färdighetsämnen.

Ett betydande problem är lokala och regionala skillnader. Det finns en risk att mindre gymnasieskolor inte har resurserna eller förutsättningarna för att erbjuda lika omfattande program i färdighetsämnen som de större skolorna, vilket kan missgynna studerandes kunskaper och därmed prestationer i relation till resten av landet.

6. Tilauskoulutusta koskevat säädösehdotukset

Ingenting att utlåta.

7. Muut kommentit

Inga vidare kommentarer.

von Kraemer Melina
Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf

Blomfelt Simon

